

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА
ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ
В ЦИФРОВУ ЕПОХУ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 1

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 1. – 704 с.
ISBN 978-617-8763-15-2**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-15-2

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Бевзюк Ангеліна Костянтинівна

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ. 66

Піть Ігор Юрійович

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗА СКОЄННЯ
АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОСТУПКІВ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД 68

Данілов Олександр Дмитрович

ПРАВОВИЙ СТАТУС КЕРІВНИКА АПАРАТУ СУДУ ЯК СПЕЦІАЛЬНОГО СУБ'ЄКТА
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ. 72

Зільберт Валентина Сергіївна

МАТЕРІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ: СУБ'ЄКТНИЙ СКЛАД
ТА АНТИКОРУПЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ 75

Костюк Михайло Анатолійович

ДО ВИЗНАЧЕННЯ ОБСЯГУ ТА ЗМІСТУ ГАРАНТІЙ ДЕРЖАВИ ЩОДО ВИКОНАННЯ
СУДОВИХ РІШЕНЬ. 77

Малюта Владислав Васильович

ЩОДО РОЗМЕЖУВАННЯ СФЕРИ ДІЇ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО АДМІНІСТРАТИВНУ
ПРОЦЕДУРУ» ТА ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН» ПРИ РОЗГЛЯДІ
СКАРГ 80

Негара Олена Віталіївна

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ НАДАВАЧІВ ПУБЛІЧНИХ
ПОСЛУГ 82

СЕКЦІЯ 2. АКТУАЛЬНА ГРАНІ ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

Завальнюк Володимир Васильович

НАЦІОНАЛЬНА ДЕРЖАВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: СУЧАСНІ ПРАВОВІ ВИКЛИКИ 86

Мельничук Ольга Степанівна

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАВОВИХ ДОКТРИН У КОНТЕКСТІ ГАРМОНІЗАЦІЇ ПРАВОВОЇ
СИСТЕМИ УКРАЇНИ З ACQUIS EC 89

Кравченко Сергій Петрович

ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ДОКТРИНИ ПРАВА 93

Чувакова Ганна Михайлівна

АНОМАЛІЇ ГАЛУЗЕВОЇ ЮРИДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 96

Рязанов Михайло Юрійович

НОРМАТИВНИЙ ФАКТ ЯК ФОРМА АКТУАЛІЗАЦІЇ ПРАВОВОЇ СПАДЩИНИ. 98

Антошина Ірина Володимирівна

ІНФОРМАЦІЙНА ФУНКЦІЯ ПРАВА У ЦИФРОВУ ЕРУ 102

Ковбасюк Степан Валерійович

ДО ПИТАННЯ ПРО КРИТЕРІЇ ІЕРАРХІЗАЦІЇ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ. 105

Іванчук Віра Євстафіївна

ЗАВДАННЯ ПРАВОВОГО МОНІТОРИНГУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ
ПРАВА. 107

Грунь Олександр В'ячеславович

ЩОДО ПЕРСПЕКТИВ ВПЛИВУ ІКТ НА ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ. 110

Лисак Станіслав-Юрій Юрійович

РОЗВИТОК АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННИХ
ТРАНСФОРМАЦІЙ 113

СЕКЦІЯ 3. ІСТОРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Аніщук Ніна Володимирівна

ВНЕСОК ОЛЕКСАНДРИ ЄФИМЕНКО У РОЗВИТОК ЖІНОЧОГО РУХУ НА ПОЧАТКУ
XX СТ. 116

СЕКЦІЯ 2.

АКТУАЛЬНА ГРАНІ ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

***Керівник секції:** завідувач кафедри загальної теорії права та держави
доктор юридичних наук, професор Завальнюк Володимир Васильович*

***Секретар секції:** доцент кафедри загальної теорії права та держави,
доктор філософії в галузі права Іванчук Віра Євстафіївна*

Завальнюк Володимир Васильович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри загальної теорії права та держави,
доктор юридичних наук, професор*

НАЦІОНАЛЬНА ДЕРЖАВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: СУЧАСНІ ПРАВОВІ ВИКЛИКИ

Глобалізація у XXI столітті є складним багатовимірним процесом, що охоплює не лише економіку чи міжнародні комунікації, а й політику, право, інформаційну сферу, безпеку та цифрові технології. У цих умовах проблема національної держави постає вже не як питання її можливого зникнення, а як питання трансформації її функцій, меж суверенітету та здатності забезпечувати цілісність правового порядку. Сучасні дослідження свідчать, що глобалізація не ліквідує національну державу, а змінює форми реалізації її влади, посилюючи вплив наднаціональних інститутів, міжнародних стандартів і транснаціональних акторів [1, с. 203].

Попри ці зміни, національна держава залишається основною формою організації публічної влади, політичного представництва та легітимного правопорядку. Саме вона забезпечує нормативну єдність суспільства, гарантує права людини, підтримує інституційну стабільність і формує механізми захисту національних інтересів. Разом із тим глобалізація істотно ускладнила правове середовище існування держави, оскільки дедалі більший вплив на суспільні процеси мають міжнародні організації, цифрові платформи, транснаціональні корпорації та глобальні інформаційні мережі. Унаслідок цього держава функціонує в умовах багаторівневого нормативного середовища, де внутрішнє право постійно взаємодіє із зовнішніми регулятивними впливами. Це означає, що сучасна держава повинна не лише реагувати на зовнішні виклики, а й формувати власну стратегію правового самозбереження та інституційної адаптації. Інакше кажучи, її розвиток дедалі більше залежить від здатності поєднувати внутрішню правову послідовність із відкритістю до зовнішніх змін.

У цьому контексті особливого значення набуває проблема суверенітету. Якщо раніше він пов'язувався переважно з територіальним верховенством і по-

літичною незалежністю, то сьогодні йдеться також про інформаційний, цифровий, технологічний і безпековий суверенітет. Держава повинна бути спроможною не лише контролювати територію, а й забезпечувати захист інформаційного простору, критичної інфраструктури, цифрових сервісів, персональних даних та процедур публічного управління [2]. Для України це питання має особливе значення, оскільки захист інформаційного суверенітету безпосередньо пов'язаний із національною безпекою, стійкістю державних інститутів та збереженням правової суб'єктності в умовах зовнішнього тиску [3, с. 136]. Власне, інформаційна і цифрова сфера сьогодні стають не другорядним, а одним із центральних напрямів реалізації державної влади. Саме тут дедалі частіше вирішується питання про реальну спроможність держави захищати себе та підтримувати власний правовий порядок.

Для України проблематика національної держави в умовах глобалізації має не абстрактний, а безпосередньо практичний характер. Повномасштабна війна, інформаційні атаки, кібервтручання, масове переміщення населення та одночасне просування до членства в Європейському Союзі істотно змінили контекст функціонування української держави. У цих умовах вона стала головним інструментом мобілізації суспільства, організації спротиву, міжнародного представництва та правового захисту громадян. Саме в кризових умовах найвиразніше виявляється, що національна держава лишається ключовим суб'єктом, здатним забезпечувати координацію суспільних зусиль, правову визначеність та публічну відповідальність. Крім того, саме державні інститути забезпечують неперервність правового життя суспільства навіть тоді, коли зовнішні умови є вкрай нестабільними.

Це безпосередньо пов'язано з переосмисленням феномена нації. У сучасних умовах нація вже не може розглядатися виключно як культурно-мовна чи етнічна спільнота. Вона дедалі більше постає як політико-правова спільнота, об'єднана громадянством, конституційними цінностями, правовою пам'яттю, солідарністю та спільною відповідальністю за державу. Для України цей аспект особливо важливий, оскільки саме суспільна консолідація й правова єдність стали однією з передумов збереження державності в умовах війни [1, с. 214]. У цьому сенсі нація є не лише історико-культурною спільнотою, а й носієм політичної волі, що реалізується через державу та право. Вона є також тим соціальним середовищем, у межах якого право набуває легітимності, а державна влада – суспільного визнання.

Одним із ключових проявів глобалізації для України є європейська інтеграція. Її значення полягає не лише в політичному зближенні з Європейським Союзом, а насамперед у трансформації національного законодавства, адміністративних процедур, механізмів правозастосування та стандартів захисту прав людини. У сучасних дослідженнях слушно підкреслюється, що адаптація українського законодавства до європейських стандартів впливає не лише на зміст нормативних актів, а й на правову культуру, соціальну взаємодію, інституційну

довіру та демократичні практики [4, с. 216]. Водночас така адаптація не повинна зводитися до механічного запозичення зовнішніх моделей, оскільки її ефективність залежить від узгодженості європейських стандартів із внутрішніми потребами суспільства та структурою національного правопорядку [4, с. 218]. Тому євроінтеграція постає не просто зовнішньополітичним курсом, а формою глибокого правового оновлення держави. Вона водночас вимагає високої якості правотворення, інституційної послідовності та здатності держави зберігати власні пріоритети у процесі нормативної адаптації.

У цьому контексті особливого значення набуває принцип верховенства права. Саме він визначає, чи буде трансформація держави в умовах глобалізації суто зовнішньою модернізацією, чи набуде реального інституційного змісту. Для України особливого значення набуває не лише визнання принципу верховенства права як засадничої правової цінності, а й поглиблення його практичного втілення в діяльності судів, органів публічної влади та у сфері захисту прав людини. Тому сучасні правові виклики для національної держави пов'язані не просто з адаптацією до глобальних процесів, а із забезпеченням внутрішньої цілісності правового порядку, інституційної довіри та реальної дії правових принципів [5, с. 135]. Без цього будь-які зовнішні реформи ризикують залишитися декларативними. Саме верховенство права робить можливим поєднання модернізації держави з гарантуванням стабільності, передбачуваності та справедливості правового розвитку.

Отже, у сучасному світі національна держава не зникає під впливом глобалізації, а переходить у новий режим функціонування. Її стійкість визначається вже не лише територіальним контролем, а й здатністю діяти в умовах цифровізації, міжнародної інтеграції, інформаційної вразливості та безпекових ризиків. Саме тому головним завданням сучасної держави є не ізоляція від глобального світу, а вироблення такої правової моделі розвитку, яка поєднувала б відкритість до зовнішніх стандартів із захистом суверенітету, зміцненням інституційної спроможності та збереженням національної правової ідентичності. Саме в цьому й полягає основний виклик для національної держави у XXI столітті: не втратити себе у глобальному середовищі, але й не відмовитися від участі в ньому. Її майбутнє залежить від того, наскільки успішно вона зможе перетворити глобальні виклики на чинники власного правового й інституційного зміцнення.

Список використаних джерел:

1. Євтушенко О., Горенко Ю. Національна держава в умовах глобалізації та глобальної демократії. *Public Administration and Regional Development*. 2024. № 23. С. 199–224. DOI: <https://doi.org/10.34132/pard2024.23.11>
2. Roberts H. Digital sovereignty and artificial intelligence: a normative approach. *Ethics and Information Technology*. 2024. Vol. 26. Art. № 70. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10676-024-09810-5>

3. Солодка О. Пріоритетні напрями забезпечення інформаційного суверенітету України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2024. Вип. 85. Ч. 3. С. 134–138. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.3.20>

4. Rybchenko S., Kosytsia O., Pluhatar T., Chalhynskyi V., Medvid F. The impact of globalisation on constitutional processes in Ukraine: Social consequences of the adaptation of legislation of Ukraine to European standards. *Social & Legal Studios*. 2024. Vol. 7, № 3. P. 213–222. DOI: <https://doi.org/10.32518/sals3.2024.213>

5. Dudchenko O. Yu. Rule of Law in the Context of Ukraine's European Integration: Challenges and Implementation in Criminal Justice. *Theory and Practice of Jurisprudence*. 2025. № 1(27). С. 133–144. DOI: <https://doi.org/10.21564/2225-6555.2025.27.326911>

Ключові слова: національна держава, глобалізація, суверенітет, верховенство права, європейська інтеграція.

Key words: nation-state, globalization; sovereignty, rule of law, European integration.

Мельничук Ольга Степанівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри загальної теорії права та держави,
доктор юридичних наук, професор*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАВОВИХ ДОКТРИН У КОНТЕКСТІ ГАРМОНІЗАЦІЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ З ACQUIS ЄС

Процеси гармонізації правової системи України з *acquis communautaire* Європейського Союзу становлять не лише комплекс нормативних змін, але й глибоку трансформацію всієї правової реальності, включаючи правосвідомість, правову культуру та доктринальне осмислення права. У сучасних умовах європейської інтеграції Україна здійснює системну апроксимацію законодавства до права ЄС відповідно до положень Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом від 2014 року, яка прямо передбачає обов'язок імплементації значної частини *acquis communautaire* у національну правову систему [1]. Водночас цей процес не обмежується формальним перенесенням норм, а супроводжується трансформацією правової системи. Європейська інтеграція зумовлює зміну парадигми праворозуміння від нормативно-формалістичної (позитивістської) до ціннісно-орієнтованої та інтерпретаційної.

Як підкреслюється у сучасній юридичній літературі: «Правова культура населення України трансформується під впливом сприйняття універсальних цінностей ЄС як ідейної основи європейської інтеграції. Євроінтеграційні процеси сприяють зростанню рівня обізнаності громадян щодо сутності базових правових принципів організації суспільного життя в європейських країнах. Водночас